

## Зовнішність Шевченка

Ось як описували сучасники зовнішність 29-літнього Шевченка: молодий, здоровий, середнього зросту, широкоплечий, міцно збудований. Його кругле виголене обличчя було прикрашене бакенбардами, волосся вистрижене по-козацькому, але зачесане назад. Він був темний блондин, з його лиця пробивалася відвага, в темно-сірих невеличких очах світилися розум та енергія. Голос у нього був м'який, в ході і рухах – зосередження. При першій зустрічі із ним у ньому не примічалось нічого привабливого, навпаки, він здавався холоднуватий, сухий, хоч і простий, приступний. До людей ставився спершу недовірливо і перед першим-ліпшим не відкривав своєї душі, особливо бував замкнутий супроти тих, хто добивався викликати в нього відвертість та щирість. Зате коли пізнавав чоловіка й відкривав у нім бодай одну гарну рисочку, прив'язувався до нього, а як знаходив у тій людині взаємність, віддавався йому цілим серцем. Примітними рисами характеру були доброта, м'якість, навіть делікатність, що суперечило його суворій масці, незвичайна простота, природність, безкорисливість, навіть саможертвність. На кривду й несправедливість його серце запалювалося гнівом і вибухало, мов вулкан, - тоді він міг бути несамовитим. З бідними ділився останнім.

### Нещасливе кохання

1843 року Шевченко покохав Феодосію, доньку кирилівського попа Григорія Кошиця, того самого, в якого хлопцем наймитував. Дівчина відповіла на почуття поета, і вони хотіли одружитися, але не було на те батьківської волі. Старі Кошиці хотіли якимись хитрощами розлучити закоханих. У вересні, коли Шевченко гостював у Кирилівці, жінка Прокопа Демченка повила дитину. Мати Феодосії умовила Демченків кликати за хрещених Тодосю і Тараса, маючи на думці, що її дочка не знає, що кумі й кумові не можна було за звичаєм та законом одружуватись. Однак дівчина здогадалася, до чого йдеться, взяла дитину Демченків, пішла з нею до іншого попа й охрестила її з іншим кумом. Після того Кошиці вже просто не дали благословення молодим і відмовили Шевченку. Поет змушений був відступитися. Цікаво, що сама Феодосія не відцуралася свого кохання. Вона відмовилася виходити заміж, збожеволіла і вмерла 1884 року.

### Новий жупан

Шевченко, перебуваючи в 1845 – 1846 роках у Переяслові, жив, як відомо, у свого приятеля М. Козачковського. Він часто був задуманий, недбалий до себе, часом нікого не помічав довкола. Нового одягу шити не любив, ходив у старому.

Довідавшись, коли Шевченко мав отримати гроші від Київської Археографічної комісії, де служив, Козачковський за тиждень до того покликав кравця і, поки поет спав, дав йому зняти мірку із його старої одежі. Коли Шевченко одержав гроші, кравець приніс нового жупана. Шевченка це дуже здивувало.

- Як? Який жупан?
- Ви ж, панотчику, замовляли жупан на сьогодні, й мірку знімав із вас.
- Що за біс? Нічого не згадаю! І торгувався?
- Аякже.

Шевченко віддав гроші і заспокоївся.

### Бісова муза

Під час слідства в справі Кирило – Мефодіївського товариства Шевченко завжди був бадьорий, веселий і спокійний. Перед допитом якийсь офіцер-жандарм мовив до нього:

- Господь милостивий, Тарасе Григоровичу! Ви виправдаєтесь, і отоді-то залунає ваша муза.
- Та який же чорт усіх нас сюди заніс, коли не оця бісова муза! – відповів поет.

### Отак би й зостатися

Коли Шевченко плавав з Бутаковим по Аральському морі, він помітив, що в тому морі є рухливі острови, які постали з перегнених рослин. Раз якось плів Тарас на невеличкому човні з п'ятьма матросами. Пристали вони до берега і пішли погуляти. Тарас ліг собі на траву і віддався спогляданню неба. Матроси забули про нього і попливли. Коли ж оглянулися, аж поета нема. Почалися розшуки.

- А я лежу собі, - згадував поет, - та й мовчу, бо думка була в мене така, щоб зовсім там зостатися, але ж бісові матроси знайшли мене.

### Помилився

1848 року після тримісячної плавби по Аральському морі експедиція А. Бутакова повернулася в гирло Сирдар'ї, і тут мали провести зиму. Поблизу форту, на острові Косаралі (там гарнізоном стояли уральські козаки), вийшли вони на берег. Уральці, побачивши Шевченка з широкою, як лопата, бородою і в цивільному, подумали, що то, певне, засланий розкольникський піп. Донесли одразу про те своєму командирі, а той попросив Шевченка відійти в очерета і... раптом упав перед ним на коліна:

- Благословіть, батюшко! Ми, - каже, - усе знаємо!

Шевченко зміркував гумор ситуації і обдарував осавула найсправжнісіньким розкольніцьким благословенням. Урадуваний осавул поцілував Шевченка в руку, а ввечері справив прибулим таку гостину, що їм і не снилося.

### Святий вогонь

Шевченко, коли сперечався, запалювався, доходячи до пафосу. В запальності його однак не було ні злоби, ні пихи – тільки святий вогонь відчуття правди й справедливості. Коли ж бачив, що супротивник набирається пихи, поет дозволяв собі різко його осмикнути. В суперечках він висловлювався гостро, аж співбесідники побоювалися за нього. Особливо несамовитий ставав поет, коли заходила мова про кріпацтво – це була його глибока і болюча рана. Якось у гостях в Я. Полянського згадав поет своє дитинство і те, що родичі його і досі кріпаки. Від таких споминів аж заплакав, аж зубами заскреготав і, нарешті, так ударив кулаком об стіл, що чашки з чаєм попадали на підлогу.

### Шевченко в описі Тургенєва

Ось як малює Шевченка в останні роки життя російський письменник І. Тургенєв: широкоплечий, присадкуватий, кремезний, це був козак зі слідами солдатської муштри. Голова в нього була гостроверха, майже зовсім лиса, чоло високе, зморшкувате, очі невеликі, сірі, ніс широкий, губи покриті широкими густими вусами. Погляд був здебільшого суворий, недовірливий, іноді світився ніжною ласкою разом з гарною, доброю усмішкою. Постать – вайлувата. Руки спокійні. Хода поважна. Голос трохи хрипкий. Взимку одягався у високу смушкову шапку і кожух.

### Чому Шевченка поховали в Каневі

Коли прах Шевченка привезли з Петербурга до Києва, представники тогочасної української інтелігенції радилися, де поховати поета: в Києві, чи в Каневі? Художник Г. Честохівський, який супроводжував труну, наполягав, щоб поховали таки в Каневі. Виразного заповіту щодо цього сам Шевченко не залишив, окрім відомого «Заповіту» - поезії. Зважали однак на те, що саме в Каневі хотів він оселитися, купити землю і поставити хату. Думка Честохівського переважила, і труну з тілом поета відправлено до Канева.

Перед відправкою зроблено фотографію домовини із зібраною довкола ріднею поета і людьми, що прийшли провести його в останню путь.

Коли ж буде?

В неділю 19 лютого 1861 року за старим стилем до важко хворого Т. Шевченка зайшов його знайомий інженер Ф. Черненко. Вся Росія сподівалася, що в той день буде оголошено маніфест про скасування кріпацтва. Шевченко очікував цієї події особливо напружено. Як тільки Черненко зайшов до поета, той замість звичайного привітання запитав:

- Що? Є? Є воля? Є маніфест? – і, глянувши у вічі Черненкові, зітхнув важко й мовив: - Так нема? Нема? Коли ж буде? – тоді затулив обличчя руками і, впавши на ліжко, заплакав.

Черненко почав заспокоювати його: є певна звістка, що цар у той день підписав маніфесту, але оголошувати його до початку посту заборонив, щоб народ зустрів свою волю не по шинках, а по церквах.

Тарас гірко всміхнувся і відпустив з цього приводу круте слівце.

Зібрала матеріал Яковлева А.М., ЗНБК № 7